

Asia: VN/19384/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 98 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 98 a §:n muuttamisesta. Pidämme esitettyä dieselveron palautusmekanismia ongelmallisena sekä ilmastovaikutusten että valtiontalouden näkökulmasta.

Suomen kansallisen ilmastolain mukaan Suomen tulisi saavuttaa hiilineutraalius viimeistään vuonna 2035. Muun muassa kansallisen ilmastopaneelin (1) ja ympäristöministeriön (2) julkaisemien arvioiden mukaan tavoite on perusteltu, mutta sen saavuttaminen edellyttää lisätoimia muun muassa taakanjakosektorilla, johon myös liikenteen päästöt kuuluvat.

Luonnoksessa esitetään niin sanottua ammattidieseliä eli käytännössä veronpalautusta ammattimaisille dieselpolttoaineen käyttäjille. Muutoksen myötä kuljetusalan yrityksillä olisi aiempaakin pienempi kannustin pyrkiä päästövähennyksiin. On myös mahdollista, että tämä heijastuisi logistiikka-alan asiakasyritysten kohtaamiin hintoihin, jolloin myös niiden taloudellinen kannustin tarvittavien kuljetusten päästöjen vähentämiseen kevenisi. Monet tällaiset yritykset ovat tehneet päästövähennyksiä koskevia siirtymäsuunnitelmia ja asettaneet tieteenmukaisia ilmastotavoitteita eikä valtion pitäisi keventää kannustimia niiden toteuttamiseen.

Jo aiempien päätösten myötä dieselpolttoaineen hiilidioksidivero on vuoden 2027 alusta lähtien 51,3 euroa päästötonnia kohden. Se tarkoittaa, että ennakoiduilla hintatasoilla EU:n uuden päästökauppajärjestelmän käynnistymisestä huolimatta dieselin käytöstä aiheutuvien päästöjen hinnoittelu on huomattavasti matalammalla tasolla kuin päästöistä aiheutuva yhteiskunnallinen haitta (engl. social cost of carbon, SCC). Poliitiikan pitäisi johdonmukaisesti pyrkiä korjaamaan

päästöhinnoittelua tasolle, joka vastaa päästöjen aiheuttaman haitan arvoa. Nyt lausunnoilla oleva esitys vie hinnoittelua väärään suuntaan. Finnwatch suosittelee teettämään kansallisella ilmastopaneelilla arvion kansallisesti käytettävästä SCC:n tasosta, mutta hyvänä lähtökohtana voi pitää Rennert et al (2022) arviota noin 160 eurosta per tonni (3). Liikenteen päästöjen hinnoittelu tulisi johdonmukaisesti kääntää vastaamaan edellämainittua päästöistä aiheutuvaa yhteiskunnallista haittaa eikä edistää erilaisia väärään suuntaan ohjaavia verotukia.

Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) heinäkuussa 2025 antaman neuvoa-antavan lausunnon mukaan valtioilla on kansainväliseen oikeuteen perustuva velvollisuus torjua ilmastonmuutosta (4). Lausunnon kohdassa 427 todetaan, että puuttumattomuus kasvihuonekaasupäästöihin – fossiilisiin polttoaineisiin kohdistuvat tuet erikseen mainiten – voi muodostaa kansainvälisen oikeuden rikkomuksen. Mikäli nyt lausunnoilla oleva esitysluonnos etenee lakimuutokseksi Suomen voidaan jälleen katsoa toimivan kansainvälisten sitoumustensa vastaisesti.

Paitsi, että kyseessä olisi uusi ympäristölle haitallinen verotuki, ammattidieselin mahdollinen käyttöönotto heikentäisi valtiontaloutta tilanteessa, jossa niin sanotun kestävyysvajeen ratkaiseminen on laajasti jaettu yhteiskunnallinen tavoite. Luonnoksen mukaan pelkän verotuen (vuosittain noin 40 miljoonaa euroa) lisäksi valtiontaloutta heikentäisi uuden mekanismin käyttöönottoon ja sen hallinnoimiseen liittyvät Verohallinnon kustannukset sekä mahdollinen EU-sakkomaksu Suomen ilmastotavoitteiden rikkomisesta.

Ottaen huomioon, kuinka paljon polttoaineen hinta vaihtelee muista syistä johtuen, esitetyn verohelpotuksen (3,3 senttiä litralta) vaikutus alan yritysten tai asiakasyritysten liiketoimintaedellytyksiin on varsin rajallinen. Kokonaisuutena kyseessä on siis Suomen kansallisten ja kansainvälisten velvoitteiden vastainen ja valtiontaloutta heikentävä esitys, jonka tuoma taloudellinen hyöty verotuen kohteille on parhaimmillaankin varsin rajallinen.

Viitteet:

(1) <https://ilmastopaneeli.fi/hiilineutraalius-2035-on-perusteltu-ja-saavutettavissa-oleva-tavoite/>

(2) <https://ym.fi/-/ilmastolain-tavoitteiden-arviointi-on-valmistunut-suomen-tavoitteet-ovat-kansainvalisten-sopimusten-ja-eu-velvoitteiden-mukaiset>

(3) <https://www.nature.com/articles/s41586-022-05224-9>

(4) <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20250723-adv-01-00-en.pdf>

Leipola Lasse
Finnwatch ry